

Commissie Strategische Opgaven 20 oktober 2023

Vragen Kees Hanse, Marco de Theije en Esther Vermue (BBB) over Brief GS van 11 juli 2023 over gebiedsprogramma 1.0 NPLG - 358218, agendapunt 4

Vragen Commissie Strategische Opgaven	Antwoorden
<p>Akkerbouw</p> <p>1. Een algemene vraag: NPLG is een handreiking met minimale inhoud (althans dat schrijft men). Je moet het zien als een ontwikkeldocument.</p> <p>Hoe zien GS onze rol daarin en hoe worden wij als PS hierin mee genomen? Worden op- en aanmerkingen meegenomen en overwogen, maar heeft GS of PS hier het laatste woord in?</p>	<p>Bij het opstellen van het concept gebiedsprogramma hebben wij rekening gehouden met de Handreiking NPLG van maart 2023. Het Rijk toets of het concept gebiedsprogramma zoals het nu voorligt voldoet aan de Handreiking. Dit zal blijken uit het tussentijdsadvies. Wij gaan dan in overleg met het Rijk.</p>
<p>2. Rondom Natura 2000 gebieden, zullen overgangsgebieden komen. Kunnen deze al concreet worden aangewezen, waar wel en waar niet?</p>	<p>In het gebiedsprogramma zijn geen (nog) geen overgangsgebieden aangewezen. Wij zien overgangsgebieden als een middel en uit gebiedsprocessen moet blijken of aanwijzing bijdraagt aan het realiseren van de doelen</p>
<p>3. Wie bepaalt de criteria voor de functies en de activiteiten van deze overgangsgebieden?</p>	<p>Zie antwoord op vraag 2.</p>
<p>4. Wat betekent dit concreet voor een akkerbouwer die gangbaar door wil boeren in een overgangsgebied?</p>	<p>Zie antwoord op vraag 2.</p>
<p>5. Bij eiwit transitie, wordt ingezet op eiwittransitie met eiwit houdende gewassen. Is dit slim? Moet de prijs/vraag van deze gewassen niet bepaald zijn voor de transitie.</p>	<p>Bekend is dat eiwitteelten bijdragen aan diverse NPLG-doelen. We gaan er niet vanuit dat direct grootschalig omgeschakeld wordt naar deze teelten. Wel dat ze meer onderdeel gaan uitmaken van de bouwplannen. Daarvoor wordt o.a. de ontwikkeling van waardeketens op eiwitgewassen gestimuleerd en worden door middel van KPI's deze teelten ondersteund.</p>
<p>6. Er wordt gestuurd naar biologische landbouw, ook hier geldt, dat op dit moment ondernemers weer terug gaan om gangbaar te produceren, omdat de afzet niet het gewenste resultaat oplevert, prijzen voor gewassen zijn niet of nauwelijks duurder dan gangbare gewassen. Moet hier ook de markt niet bepaald zijn voor de transitie?</p>	<p>Ook biologische landbouw draagt bij aan diverse NPLG-doelen. De markt is inderdaad van groot belang voor succes van omschakeling. Daarom onderzoeken we allereerst de drempels die omschakeling bemoeilijken en de mogelijkheden om biologische landbouw een stimulans te geven.</p>
<p>7. Agroforestry/boslandbouw ook wel genoemd voedselbossen, komen niet of nauwelijks van de grond, dit omdat de hoeveelheid voedsel productie in deze bossen bijzonder laag is t.o.v. gangbare voedselproductie en onze grondprijzen. Wij zitten hier op de duurste</p>	<p>Zoals voor alle andere maatregelen geldt ook voor agroforestry dat wij deze vorm van landbouw niet afdwingen. Het betreft een vrijwillige keuze, die we willen stimuleren. Een verkenning van Wageningen University en</p>

Vragen Commissie Strategische Opgaven	Antwoorden
<p>gronden van de wereld ! Als de E.U. in wil zetten op deze vorm van landbouw is dit dan niet beter om elders in Europa te doen, waar grondprijzen soms maar een fractie zijn van hier in NL?</p>	<p>Research toont de potentie van agroforestry om via verschillende aspecten een bijdrage te leveren aan o.a. de vermindering van ongewenste stikstof emissies naar het milieu. Agroforestry zal vooral aandacht krijgen in de gebiedsprocessen.</p>
<p>8. BBB is in principe tegen omzetten van goed bouwland, naar niet productief areaal! Wij vragen GS om dit uit het NPLG verhaal te schrappen?</p>	<p>Dit betreft een politieke vraag.</p>
<p>9. Bij het zoetwater verhaal, lezen wij bij W5 slimmer omgaan met water. Betekent dit dat wij als Zeeland inzetten op extern water aanvoer voor de bijdrage in onze samenleving? En dat wij inzetten om onze GS leden naar Den Haag te sturen, om landelijk dit probleem onder de aandacht te brengen?</p>	<p>De naam van maatregel W5 is “Zeeuws water in balans: Slimmer omgaan met het zoete water dat Zeeland tot haar beschikking heeft”. De maatregelen die hier beschreven zijn, hebben betrekking op het optimaliseren van het beheer en gebruik van lokaal aanwezig zoet water. Het gaat dan om het beperken van de zoute kwelinvloed en het bevorderen van infiltratie van zoet water. Externe aanvoer is geen onderdeel van deze maatregel.</p>
<p>Veehouderij</p> <p>1. Wat houdt kosten-efficiënter boeren in?</p>	<p>Volhoudbare landbouw (zie ook volgende antwoord) betekent evenwicht in people planet profit. Profit oftewel verdienvermogen is een wezenlijk onderdeel hiervan en wordt bepaald door enerzijds opbrengsten en anderzijds kosten. Wanneer we bijvoorbeeld door innovaties de kostprijs kunnen verlagen en ook nog een bijdrage aan duurzaamheidsdoelen kunnen leveren is dat een geschikte combinatie.</p>
<p>2. Wat houdt volhoudbaar systeem in?</p>	<p>In het gebiedsprogramma wordt voor de ambitie voor volhoudbare landbouw verwezen naar het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied (2021- 2030): <i>‘Het creëren van zoveel mogelijk meerwaarde. Meerwaarde die ontstaat door een samenhangende integrale benadering van bodem(vruchtbaarheid), beheer (zoet) water, biodiversiteit en landschap in combinatie met het (kosten)-efficiënter bedrijfsvoeren. Door verbetering van de bedrijfsstructuur maar ook bijvoorbeeld door het stimuleren van kringlopen of innovatie. Meerwaarde die vooral ook tot uitdrukking komt in kostenbeheersing en een betere prijs die de agrariër ontvangt voor zijn product.’</i></p>
<p>3. Extensivering melkveehouderij, komt voor het meer areaal grond ter beschikking uit de grondbank?</p>	<p>De grondbank van de Provincie Zeeland is hiervoor één van de opties.</p>

Vragen Commissie Strategische Opgaven	Antwoorden
4. Stoppende boeren moet plaats bieden aan bedrijven uit overschotgebieden, zodat we geen extra mest kwijt raken en uit andere provincies of landen moeten halen, is dit bespreekbaar?	Op grond van het beleid en de regels uit de Provinciale Omgevingsverordening is hergebruik van bestaande agrarische bouwvlakken in principe mogelijk indien het gaat om een grondgebonden veehouderij.
5. Bij vernieuwing stalsystemen en mest-additieven, wordt hier soort garantie voor afgegeven, zodat ze later niet meer afgekeurd kunnen worden, net als in Brabant gebeurt?	Wij ondersteunen deze maatregelen alleen als de stikstofreductie juridisch geborgd is. Voor de borging verwijzen we naar de versnelling van de duurzaamheidstransitie in de zandprovincies. Binnen dat versnellingstraject wordt getracht via pilots te komen tot geborgde emissiereducties door aangepaste stalsystemen en managementmaatregelen. GS heeft recent o.a. daarom besloten tot aansluiting bij het Convenant regieorgaan versnellen innovatie veehouderij.
6. Vernieuwing vergunning door vernieuwde stalsysteem, raakt ondernemer dan latente ruimte kwijt?	Over het algemeen is bij vervanging van het bestaande stalsysteem door een emissie-armer systeem, bij gelijkblijvend aantal stuks vee, door intern salderen geen vergunning nodig. Er verdwijnt dan ook geen eventuele latente ruimte.
7. Nieuwe verdienmodellen: hoogwaardige mestverwerking: klinkt heel mooi, maar hoe is dat mogelijk met minder dieraantallen en energie-netproblemen en daar tegenover er is al mesttekort in Zeeland, waarom dan bewerken?	Voorop staat dat de veehouderij (ook) een reductieopgave heeft. De 'bijvangst' van emissiearme/-reducerende (stal)systemen en managementmaatregelen zijn in veel gevallen hoogwaardiger mestproducten en in sommige gevallen nieuwe energieproducten.
8. Wat is het verdienmodel bij het inzetten van kunstmestvervangers ?	De in het antwoord van vraag 7 genoemde 'bijvangst' kan ook bestaan uit kunstmestvervangers, waardoor op (kosten van) kunstmest bespaard wordt.
9. Hoe worden de 500 agrarische ondernemers geselecteerd voor de coaching? Zitten hier ook kosten aan voor de ondernemer? En is het sowieso wel nodig, er zijn al zoveel studiegroepen die boeren van advies voorzien en onderzoeken doen zoals 4-jaarlijks bodemonsters betreffende de bodemvoorraad meststoffen.	Werving van deelnemers zal op vrijwillige basis plaatsvinden, op dit moment is het nog niet duidelijk of hier een financiële bijdrage van de ondernemer aan verbonden is. Verbetering van bodemkwaliteit draagt bij aan verschillende doelen en daarom wil de Provincie Zeeland zich hiervoor inzetten en de kennis over dit onderwerp vergroten.
10. Er wordt gesproken over sensoren? Hoe gaat dat in zijn werking? Wie betaald dit?	Sensoren worden genoemd als middel om meer data voor Zeeland te verkrijgen dan het LML biedt (zie vraag 12). Dit wordt betaald door de provincie (opgave Stikstof).

Vragen Commissie Strategische Opgaven	Antwoorden
<p>11. Speelt grondgebondenheid ook nog een rol en wat is hiervan de definitie in de provincie Zeeland?</p>	<p>Zie ook het antwoord op vraag 4, de Provinciale Omgevingsverordening kent de volgende definitie voor grondgebonden: <i>“grondgebonden agrarisch bedrijf: een bedrijf dat geheel of nagenoeg geheel afhankelijk is van agrarische grond als productiemiddel en waarbij geheel of nagenoeg geheel gebruik wordt gemaakt van open grond of plat glas dan wel een ander lichtdoorlatend materiaal met een hoogte van niet meer dan 1 meter”.</i></p>
<p>12. Waar en hoeveel water- en stikstofkwaliteit wordt gemeten in de provincie? Is daar een overzicht van?</p>	<p>NO_x en NH₃ in lucht worden continu gemeten in heel het land (landelijk meetnet luchtkwaliteit) en geregistreerd (Luchtmeetnet.nl)</p> <p>Voor water geldt dat de oppervlaktewaterkwaliteit wordt gemeten door het waterschap en de grondwaterkwaliteit door de provincie. Een overzicht van meetlocaties en -frequentie is te vinden in de achtergrondrapportage monitoring.</p>
<p>Natuur</p> <p>1. <i>p4 De overige relevante structurende keuzes, zoals ruimte voor waterberging, waterbeschikbaarheid in verzilte gebieden en bescherming van landbouwgrond zijn in deze versie van het gebiedsprogramma niet meegenomen.--> wanneer word dit wel meegenomen?</i></p>	<p>Hierover is nog geen duidelijkheid</p>
<p>2. <i>P5 De keuze, in welke gebieden verzilting geaccepteerd wordt en waar ingezet wordt op het efficiënt gebruik van zoet water, moet in de gebiedsprocessen worden gemaakt → Hoe moeten we dit zien? Op basis waarvan gaat deze keuze gemaakt worden?</i></p>	<p>De keuze en criteria, om verzilting te accepteren of in te zetten op het efficiënt gebruik van zoet water volgt uit de gebiedsprocessen, eventuele nationale kaders en nog te maken bestuurlijke keuzes.</p>
<p>3. <i>P7 Indien blijkt dat veel (samenhangende) maatregelen nodig zijn in de directe nabijheid van het Natura 2000-gebied, wordt overwogen een overgangsgebied aan te wijzen. Dit doen wij in samenspraak met belanghebbenden in het gebied. → Betekend samenspraak ook op basis van vrijwilligheid?</i></p>	<p>Het uitgangspunt is vrijwilligheid.</p>
<p>4. <i>P8 Landbouwfunctie GBDA kan bijdragen aan natuurlijke plaagbestrijding en waterbeheer (verbeteren waterkwaliteit, retentie en conservering). Meerjarige akkerranden en keverbanken voorzien insecten, patrijzen en andere akkervogels voedsel én een veilige broedplek in het akkerland. Een belangrijk voordeel voor de landbouwer is dat ook</i></p>	<p>Dit is afhankelijk van de situatie ter plaatse. Er zijn mogelijkheden in het GLB om een vergoeding te krijgen vanuit de Ecoregeling of het ANLb.</p>

Vragen Commissie Strategische Opgaven	Antwoorden
<p><i>natuurlijke vijanden van plagen op deze manier worden aangetrokken wanneer de juiste zaadmengsel worden gekozen waardoor minder gewasbeschermingsmiddelen nodig. Bloemrijke stroken kunnen verder helpen bij de bestuiving van gewassen → tellen de randen voor het GLB mee?</i></p>	
<p><i>5. P11 Binnen de wateropgave (hoofdstuk 10, deel I) wordt voor de blauwe maar ook groene dooradering onder andere koppelkansen gezocht bij de uitwerking van maatregelen ten behoeve van het aanvoeren en bergen van zoetwater in het agrarisch gebied en bij het inrichten van bufferstroken voor het beperken van uit- en afspoeling van landbouwgronden. → Zijn er cijfers over de mate van uit- en afspoeling van landbouwgronden?</i></p>	<p>Uit zowel model- als intensief veldonderzoek volgt dat de landbouw in Zeeland de belangrijkste bron is voor de stikstofbelasting op oppervlakte-water, vooral in de vorm van nitraat. Met name de uit- en afspoeling na neerslaggebeurtenissen is hiervoor verantwoordelijk. Ca. 60% van de N-belasting is afkomstig van bemesting.</p>
<p><i>6. P11 natuurlijk peilverloop → wat wordt hieronder verstaan?</i></p>	<p>Onder natuurlijk peilverloop wordt verstaan dat waterpeilen stijgen onder natte omstandigheden en dalen onder droge omstandigheden.</p>
<p><i>7. P12 GBDA kan aansluiten bij de opgave voor de gedeeltelijke transitie naar een natuurinclusieve landbouw in bijvoorbeeld zones rond Natura 2000-gebieden → Gaat dit op basis van vrijwilligheid?</i></p>	<p>Ja dat gaat op basis van vrijwilligheid, ervan uitgaande dat iedere sector waar mogelijk bijdraagt aan het verbeteren van de situatie in de zones in en rond de N2000 gebieden.</p>
<p><i>8. P70 Voor het beheer van deze gronden is € 500 per ha benodigd. Uitgaande van de looptijd t/m 2030 (7 jaar) betreft dit een bedrag van jaarlijks € 102.500 en totaal € 717.500. → Hoe worden deze kosten na 2030 gedekt?</i></p>	<p>Betreft onderdeel Bos buiten het NNZ. Ten tijde van het schrijven van het Gebiedsprogramma is de horizon voor de realisatie van de bosopgave 2030. En daarvoor wordt een beroep gedaan op het Transitiefonds. De dekking van de kosten na 2030 is nog niet bepaald en is een aandachtspunt voor de volgende versie van het Gebiedsprogramma.</p>
<p><i>9. P77 Voor het aanleggen van de moerassen is een bedrag nodig van 7 miljoen, in de periode tussen 2025 en 2030, na aanleg 0,5 miljoen voor het beheer tot 2030 Voor de extra herstelmaatregelen van de 3 VR-gebieden is een bedrag ingeschat van 2 miljoen. Voor het Nationaal Park Oosterschelde is een bedrag van € 3 miljoen nodig. → Hoe worden de kosten van beheer na 2030 gedekt?</i></p>	<p>De kosten na 2030 is een verder uit te werken punt in de volgende versie van het maatregelenpakket.</p>
<p>Water</p> <p><i>1. I.v.m. de waterveiligheid zouden we verzilting moeten accepteren in Zeeland. Kunt u toelichten wat en wat de relatie is tussen waterveiligheid en verzilting en waarom deze keuze?</i></p>	<p>Dit is niet op deze manier aangegeven in het gebiedsprogramma. Onderstaande tekst komt uit deel II: <i>“De verzilting zal in de gebieden die benodigd zijn voor onze waterveiligheid, naar verwachting ook verder toenemen wat gevolgen zal hebben voor het huidige gebruik. Het is belangrijk om in deze gebieden stil te staan bij de mogelijke</i></p>

Vragen Commissie Strategische Opgaven	Antwoorden
	<i>meekoppelkansen voor natuur, wateropslag etc. in combinatie met het vergroten van de waterveiligheid ter plaatse."</i>
2. In de stukken staat dat externe aanvoer van zoet water wel verkend zal worden maar te duur is. Vreemd dat er door Evides wel wordt gepland om medio 2026 2 zoetwaterleidingen naar Vlissingen te leggen naast de geplande waterstofleiding, 1 voor drinkwater Vlissingen en 1 voor aanvoer zoetwater naar de geplande waterstoffabriek. Bent u hiervan op de hoogte en wat zijn de inspanningen om de derde pijp ernaast te leggen die voeding en natuur in zeeland kunnen redden in droge periodes?	Exploitatie van leidingsystemen met een continue watervraag voor drinkwater of industriële processen is niet vergelijkbaar met die voor landbouwwater. De vraag waar wel en niet in geïnvesteerd wordt, wordt bepaald door de vraag of een rendabele exploitatie mogelijk is. Het overige deel van de vraag is politiek, niet technisch.